

12 per cent of the country's total area, therefore very rigorous saving and the most suitable modern silvicultural system (selection!) must be applied to decrease the great lack of timber and fire-wood.

Das Jahrhundert 1848—1948. und die Forstwirtschaft. Der der französischen Revolution folgende liberale Zeitgeist war die Mutter des Kapitalismus. Dieser brachte das ganze Wirtschaftsleben unter seine Herrschaft. Auch das Forstwesen war von ihm stark beeinflusst, nicht nur in der Nutzung, (Kahlhieb!) und Bewertung (finanzieller Umtrieb!), sondern auch in den Lehrbüchern (künstliche Verjüngung!) und in der Gesetzgebung («unbedingter Waldboden!»).

Die ersten Nachteile der kapitalistischen Methoden (Waldverwüstung!) können nur durch die auf das Gemeinwohl gerichteten Bestrebungen der Volksdemokratie beseitigt werden. Ungarns Wälder nehmen nur 12. v. H. der Gesamtfläche des Landes ein, es ist also strengste Sparsamkeit und entsprechendste zeitgemäße Waldbaukunst (Plenterung!) anzuwenden um den grossen Holzangel zu lindern zu können.

Erdősítési munkaversenyben

Babos Imre

Mialatt soraimat írom, országsszerte folyik az erdősítési munkaverseny kiértékelése. Helyszíni szemléken felbecsült eredménysszázalékok alapján bírálják el erdőgondnokágaink munkateljesítményét, annak sikerét, eredményét a *mesterséges* erdősítések terén. Talán nem lesz érdektelen, ha néhány gondolatot papírra vetek ezen a téren szerzett tapasztalatainkról.

Munkaversenyben áll az egész ország dolgozó társadalma. Munkaversenyben építik újjá ipari vállalataink a lerombolt országot és munkaversenyben igyekezik mindennel ellátni mezőgazdaságunk az ország lakosságát. Egymással párhuzamosan, de mégis eltérő feltételek alapján halad célja felé az ipari és mezőgazdasági munkaverseny.

Amíg ipari vonalon régen megállapított szabványok, teljesíthető és elérhető átlageredmények könnyítik meg a bírálatot, addig a mezőgazdaság vonalán mint a nagy ismeretlen jelentkezik a természet a talaj és az éghajlat tényezőivel. Amíg az ipari termelésben még az anyagban rejlő selejtet is befolyásolhatja a gondosan, lelkiismeretesen végzett munka, addig a talaj termőerejének eltéréseit csak szűkre méretezett lehetőségek határain belül lehet a kiegyenlítődség irányába vezetni. Amíg az iparban a munkateljesítmény független az időjárás szeszélyeitől, — hacsak az anyagszállítások esetleges átmeneti korlátozásáról meg nem emlékezünk, — addig a mezőgazdaságban munkánk eredményessége függ a csapadék időbeni elosztásától, ennek folyamányaként az esetleg fellépő nyári aszálytól. A csapadék kimaradása már tavasszal megpecsételheti vetéseink sorsát, s még a nyár utólján is döntő formában beleszólhat terméseredményeink kialakulásába. És amíg ipari vonalon a gépi berendezésektől függően közös nevezőre hozhatók versenyben álló vállalataink, ugyanez még egy vármegye határain belül

is megoldhatatlan feladat a termőtalaj, a talajvízszint és csapadékeltosztásban kimutatható eltérések következtében.

Az elmondottak kidomborítják az alapvető különbséget a kétféle munkaverseny között: ipari vonalon sokkal inkább az egyén, a dolgozó munkás teljesítménye a döntő tényező, mint a mezőgazdasági munkaversenyben állóknál, ahol a megfeszített munka eredményét nap mint nap döntően befolyásolják az egyre változó természeti tényezők.

Ez a felismerés szembeállítja egymással a kétféle munkaverseny bírálatát. Amíg az iparban a számszerűség és minőség anyagi kiértékelésével biztosan, meg nem támadhatóan teljesíteni tudjuk az összehasonlításon keresztül a sorrendi meghatározást, addig a mezőgazdasági munkaverseny küzdőfeleinek bírálatakor már tekintetbe kell vennünk a munkahelyek közötti különbségeket is. Célt tévesztenénk, ha pusztán a mérleg nyelvét emelnők a döntőbírói székbe, figyelmen kívül hagyva azt a sokféle lehetőséget, amellyel a természet hátráltatta vagy elősegítette a versenyzők igyekvését.

A bírálónak mindég szemelőtt kell tartania azt, hogy *ítéletével nem büntetnie, hanem tanítania kell.* A helytelenül alkalmazott erőteljes bírálat nem javít, de rombol, márpedig *a bírálók is munkaversenyben állanak egymással feladatuk elvégzésében: hogy ítéletükkel mennyire tudták a jövőbe ívelően áldássá változtatni mindazt, aminek megjavítása emberi, véges erőinktől függött csupán.* A bírálónak mindég arra kell gondolnia, hogy a kész eredmény, vagy eredménytelenség lemérése sokkal könnyebb feladat, mint az út bejárása, amely ahhoz vezetett. Az igaztalan ítélet a helyett, hogy bátorítást adna, új munkára serkentene, csak kedvét szegi az elmarasztaltnak.

Nem ok nélkül foglalkoztam ilyen hosszadalmasan a bírálat lényegével, kihatásaival. A mezőgazdasági munkaverseny egyik erőteljes oldalhajtása az erdőszet munkaterülete, s ezen belül első helyen az erdőművelés körébe tartozó csemetekerti és erdősítesi verseny.

Csemetekertjeinkben az elérhető eredmény még leginkább hasonlítható az ipari munkaversenyben állók teljesítményeihez. Értelmeszerűen, a kiválasztott legjobb talajon létesítve s elegendő berendezéssel, — kúttal, öntözőberendezéssel, árnyalóval, kerítéssel felszerelve — valóban az egyén, a csemetekertek kezelőinek szaktudásáról, rendszeretéről, akarásáról és eredményességéről állítanak ki bizonyítványt. A vetőmagban, mint anyagban rejlő hibák kellő szakszerűséggel, óvatossággal még elvetése előtt kiküszöbölhetők, a fellépő rovar- és gombakárosítók ellen védekezhetünk, illetve azok kártétele teljes biztonsággal azok terhére megállapítható.

Lényegében más a helyzet az erdősítesek terén. A munkaverseny kizárólag a mesterséges úton — vetéssel vagy ültetéssel — végzett erdősíto tevékenységet, annak számszerűen kimutatható területi kiterjedését és százalékos eredményességét bírálja. Ezen belül értékelhető a fafaj szakszerű megválasztása, az alkalmazott erdősítesi eljárás, az

erdősítés további ápolása, az erdősítés megeredése és végül annak eredményessége. Nézzük ezeket egyenként.

Az adott területen ültethető fafaj szakszerű megválasztása lehet könnyű, de lehet nehéz feladat is. Erdősült területen, erdőtalajon aránylag könnyű meghatározni azt, hogy mit ültessünk. Az illető vidék, tájegység bizonyos szűkieszközt fafajválasztékkal szolgál nekünk, s ha olyan területen kell erdősíteni, hol ezelőtt is erdő állott, mindössze azt kell megállapítanunk, hogy mi nem ment s e kirekesztő módszer alkalmazásával máris minden durva hibának elejét vehetjük. Sokkal nehezebb a feladat ott, ahol szűz területen kell erdőt telepíteni, s a nehézség kiteljesedik az alföldi homok- és szikla-talajokon. A lépten-nyomon változó összetételű talaj újabb s újabb kérdések elé állítja az erdőművelőt s a talajszelvények vizsgálata, a talajjellegző növényzet ismerete sem mentesítenek az esetleg elkövethető hibáktól. Utólag természetesen könnyű az elkövetett tévedés megállapítása. Ajánlom azonban figyelmébe mindenkinek, aki bírálatra hivatott: nézzen széjjel előbb egykori munkahelyén — ha volt ilyen egyáltalán. — mielőtt pálcát tör mások felett.

A fafaj helyes megválasztása körül sokszor tudatosan hibát kell elkövetnünk. Tudjuk jól, hogy az elmúlt 7—8 esztendő fokozott igénybevétele örökségként komoly erdősítési hátralékot hagyott reánk. Mind ezek eltüntetésére, mind a folyamatos évi termeléseink után visszamaradó, fel nem ujult vágásterületek erdősítése el nem odázható feladatunk. Nem várhatunk tehát addig, amíg a szakszerűség parancsolta fafajból elegendő mag, csemete áll rendelkezésünkre, mert a várakozás erdősítési hátralékunk további felduzzadását, az elmaradó, erdősítetlen vágásterületek — elgazosodásuk következtében — csak erdősítési készkiadásaink megnövekedését eredményeznék. Elsősorban a fenyőcsemeték hiányára, a késlekedő, kiadós kocsányos- és kocsánytalan-tölgymakktermésre gondolok itt, aminek következtében komoly elcseresedési folyamat tapasztalható országszerte. És mégis vállalnunk kell ezt a megoldást, mert nem várakozhatunk! Fenyőcsemetéinket jövőre már kiültethetjük s ezzel a tudatosan vállalt hibák egy részét kiküszöbölhetjük, de a tölgymakktermés jelentkezését nem tudjuk befolyásolni. Mindezt tekintetbe kell vennünk, amikor a munkaversenyek során bírálatot formálunk.

Az erdősítési eljárás helyes megválasztásakor már határozottan az erdőművelő szakértelme kerül a nagyító alá. Köztesműveléssel vagy a nélkül, vetéssel vagy ültetéssel, ültetőbarázdákba, gödrökbe, tányéroszva, fészkekbe vetve vagy csak kapa alá rakva: mindmennyi változat, amely lényegében eldöntheti erdősítéseink sorsát. Figyelembe kell itt vennünk a munkáviszonyokat, az esetleges vadkárt, hegyvidéken a kitettséget, a termőtalaj mélységét, ezek mind elhatározóan megszabják feladatunk irányvonalát. Amiként nem oldhatjuk fel egyetlenünket, ha helytelenül helyettesítettünk be, ugyanúgy eredmény-

Jelen marad erdősítésünk, ha pl. egy vaddisznókárosításnak erősen kitett vágásterületen fészkes makkvetést alkalmaztunk.

Az erdősítés további ápolása munkás- és pénzkérdés. Elegendő munkáskéz lehetővé teheti a köztesművelést, elegendő pénzfedezet erdősítéseink megkapalását. Ne engedjünk sarlóztatni. A gondatlanul kezelt sarlónak sok csemete esik áldozatul, viszont az ültetéskor készített tányérozás felett összehoruló gaz oltalmat nyújt a perzselő nap-sugarak ellen.

Az erdősítés megeredése a végzett munka igazi értékmérője! A jól elvetett mag, a helyesen elültetett, gondosan megválogatott csemete — ha csak pusztító tavaszi szárazsággal nem álltunk szemben — feltétlen jól ered. Könnyen lehetséges, hogy később, a nyár folyamán egész erdősítésünk az aszály áldozata lesz, a tavaszi, nyár elejére eső megeredés azonban kizárólag végzett munkánktól függ. Fontos tehát annak időben történő megállapítása, hogy a vetés, ültetés fogamzása, megeredése, kikelése hány százalékos volt. Ezt a folyamatot aránylag ritkán befolyásolja hátrányosan a természet, s így legalkalmasabb a végzett, teljesített munka, az egyén teljesítményének a megítélésére.

Az erdősítés eredményesége nem fedi a megeredés fogalmát. Az erdősítés eredményes akkor, ha az erdősített területen annyi helyesen megválasztott fafajú, megfelelő eljárással, vetésből vagy ültetésből származó — mesterséges erdősítés bírálatáról van szó! — ujulat található, hogy az az esetleg természetes úton keletkezett ujulattal együtt teljes sűrűségű, záródni tudó fiatalossá serdülhet. A szükségessé váló pótlás százalékos meghatározása mutatja ki az erdősítés eredményességének értékét. Az eredmény kialakulásában döntő szerephez jut a talaj termőereje és az időjárás alakulása. A száraz, gyenge talaj, a kedvezőtlen kitettség, a helytelen vagy elégtelen csapadékhullás és -eloszlás az emberi akarattól függetlenül dönti el megeredé-
scink további sorsát, s ámbár az eredmény sorrendjének megállapításakor ez a körülmény nem játszhat szerepet, annál fontosabb figyelembe vétele az eredménytelenség megállapításakor. Ezért fontos az erdősítés megeredési százalékának időben való rögzítése, tehát a munkaverseny menetébe ez is feltétlenül felvéendő volna.

Ennyit a munkaverseny erdősítési részének idej bírálatáról. A továbbiakban néhány gondolatot szeretnék felvetni a munkaverseny feltételeinek a jelenlegi tapasztalatok alapján felépítendő átdolgozására.

Elsősorban is: a munkaversenyt erdőművelési vonalon mindig egy teljes őszi-tavaszi idényre kell vonatkoztatni. A két idény egymástól elválaszthatatlan, összetartozó, egymást kiegészítő, kikerekítő munkát, amely csak a maga teljességében adja a munkaegység: az erdőgondnokság teljesítményét.

Másodsorban: a fajaj kérdését az adottságoknak megfelelően kell a munkaversenybe beállítanunk. A helyesen alkalmazott bírálatnak ki kell a jövőben terjednie arra is, hogy az erdőgondnokság mennyi-

ben tudta összehangolni csemetenevelését az erdősítések során alkalmazott fafajok számszerű követelményeivel. Minthogy pedig a gyakorlati élet olyan fejlődési irányba vezet, hogy — egy erdőigazgatóságon belül, tömörítve — ott neveljük csemetéinket, ahol a talaj és éghajlati adottságok erre a legkedvezőbbek, lesznek erdőgondnokságok, amelyeket fokozott csemetenevelésre kell beállítani, míg másokat kevesebbre. Ez a kérdés tehát már az erdőigazgatóság munkateljesítményének elbírálásakor volna figyelembe veendő. A csemeték nevelése tekintetében feltétlen különbség teendő a lomblevelű és fenyőcsemeték között. Míg az első esetében aránylag egyszerű fizikai műveletről van szó, addig a fenyőcsemeték nevelése komoly szaktudást, nagy gyakorlatot, szinte apáról fiúra átöröklődő mesterfogásokat kíván, hogy végül szinte művészi tökélyre emelkedhessen. Nem lehet egy csermakkvetéssel dolgozó csemetekertkezelő munkáját közös nevezőre hozni a fekete-, erdei-, luc-, síma-, jegenye- és vörösfenyőcsemetéket nevelő szakember fáradásával. Lehetővé kell tenni azt, hogy a munkaverseny eredményeként az ilyen, még szám- ésösszezszerűen is kimutatható, komoly eredményeket elérő csemetekertkezelőkből *elmunkás* lehessen, mert teljesítményük semmiben sem alacsonyabb értékű, mint bármely más ipari munkáé.

Harmadsorban: erdősítési eljárásainkat is tökéletesíteniünk kell! Nincsen elegendő kocsányos-, kocsánytalan-tölgymakkunk. Jól tudjuk, hogy hosszúra nyúló vágásfordulónk végén kat. holdankint (mindössze 80—100 drb tölggyfa alkotja állományunkat, míg a többi a 100 év alatt fokozatosan elpusztul vagy előhasználati fatömegünket szolgáltatja. Erdősítéseinket tehát úgy rendezzük be a jövőben, hogy már a vetéseink, ültetéseink során az elmondottak figyelembevételével állapítsuk meg elegyarányunkat. Elegendő lesz tehát, ha makkvetéseinkhez mindössze 20% tölgymakkot 80% csermakkal keverünk össze, ültetéseinkhez pedig hasonló arányban elegyítjük a két fafajt. Örömmel üdvözölhetjük a Délbaranyában már bevezetett ültetési eljárást, ahol a csemeték fejlődési ütemének figyelembevételével — és 1—2 évi eltolódással — az előnyben részesítendő főfafajt töltőfának szánt mellékállománnyal egészítik ki s így racionalizálják értékkeléssel az erdősítéseket.

Az egyszer mégis csak bekövetkező, kiadós tölgymakktermésre elméletben már ma készülünk fel. Ha csak a vaddisznó leküzdhetetlen kártétele parancsoló formában nem kényszeríti reá: megokolatlan a kocsányos- és kocsánytalan-tölgymakknak csemetekertekben való elvetése. Ezzel szemben már ma vessünk számot a legközelebbi 4—5 év alatt főhasználatra előírandó területeinkkel, és a makktermés jelentkezése után telepítsünk alá minél több, a közeli években kihasználendő állományt, hogy termeléseinket az így jelentkező ujulat fokozatos fel szabadításával köthessük egybe.

És negyedszer — de elsősorban! —: helyezzük át a munkaverseny középpontjába a természetes, magról keletkező felújításokat. Ez az igazi, komoly pénzügyi megtakarításokat lehetővé tévő, szakszerűség szempontjából bírálva is a legtermészetesebb és ezért leghelyesebb erdősítési eljárás. Szinte érthetetlen, hogy a munkaverseny erdőművelési programjának összeállításakor miként szorulhatott ennyire háttérbe a felújításoknak ez az irányvonala. Tévedés, hogy a természetes úton megtelepedett újulat a természet bőkezű ajándéka, s elegendő, ha az erdész ölbetett kézzel, boldog mosollyal mindössze eredményességét állapítja meg. Hogy ez mennyire nem így van, arra intő példa a sok, rontott állomány, felújítatlan s sarjerdővé átalakult cseres, tölgyes, bükkös, a hegytetőkön visszamaradt, a természetes újulat kimaradása következtében lábon hagyott szálerdőfolt, sapka, állományok, melyekben az egykori tölgy, bükk, cser helyét elfoglalta a gyertyán, a hárs, a mezeijuhar, a virágoskóris; csetleg még ezt is szerencsének nevezhetjük, ha máshol galagonya, kökény, varjútövis s egyéb szűrős cserjék közt látunk néhány korcs fejlődésű, elterebélyesedett cserfát száradni.

Itt azután szigorúan meg kell vizsgálnunk a kezelők szakmunkáját. Meg kell néznünk mennyiben sikerült a természetes felújítás általában s mennyire közelíti meg a kitűzött célt: a kefesűrűségű bükk-, tölgy- vagy cserújulatot. Az sohasem árt, ha 15—20% berejéig gyertyán is keveredett az újulatok közé; főleg tölgy- és cserállományaink akkor igazán értékesek, ha gyertyánnal együtt nőnek fel. Csak arra kell vigyáznunk, hogy a gyertyánt 60 éves kora előtt fokozatosan kiszálaljuk, nehogy magvetésével később felújítási nehézséget okozzon. Meg kell vizsgálnunk, mennyiben sikerült a bükk fokozatos felújítása. Ez tudvalévően az újulat árnyékkívánása, az önvetényülés elaprózódása, a termelési és szállítási idénynek — a csemeték sérülési érzékenysége miatt — a magasabban fekvő hórétteg aránylag rövid időszakára történő korlátozódása következtében mindenkor egy folytonos mozgásban lévő, mintegy 10 éves munkamenet eredményeként jelentkezik. A tölgy, a cser fokozatos felújítása már sokkal könnyebb feladat, ámbar itt tapasztalható leginkább az elgyertyánosodás veszedelme. Én nem haragszom a gyertyánra. Mindent megadnék érte, ha a lapályi erdők pusztuló szilállományainak helyére gyertyánt sikerülne telepítenünk. Talajjavító hatása komoly érték. Mégis a termeléskor, értékesítéskor jelentkező nehézségek nem teszik kívánatossá elfoglalt területének növelését. Ott, ahol már a tölgy, a bükk, a cserfa helyét elfoglalta, leghelyesebb belesnyugodnunk a változhatlanba, mert mást amúgy sem tehetünk. De az ilyen újulat láttán jusson mindig eszünkbe a régi megállapítás: a gyertyán a rossz erdész hű-éges segítőtársa.

A természetes felújítás a fokozatos felújítógáz elhúzóidőszakában folytonos, éber figyelmet, lelkiismeretes, helyszíni bejárást, csak a gyakorlati életben megszerezhető tapasztalatot, helyes ítéltő-

képességet kíván és már csak ezért is legalább egyenrangú teljesítmény a mesterséges erdőítés mellett. Legyen a jövőben a munkaversenynek önmagával szembeállított nemes célkitűzése, hogy minél jobban eszközenjen a mesterséges úton, vetéssel, ültetéssel végrehajtott erdőítések területe, helytadva az olesó és mégis tökéletes, magról kelő, természetes felújításnak.

A sarjakról történő felújítás is természetes erdőítés. Ugy mint jelenleg, a jövőben is mellőznünk kell az erdőítési munkateljesítmények aktív értékelésekor, mert nem lehet célunk a sarjáilományok növelése. Jól tudom, hogy az alföldi akácok, az ártéri állományok felújításukor el nem kerülhető erdőítési eljárás a sarjaztatás, mégis csak mint negatívumot venném figyelembe mindott, ahol végrehajtása sikertelen maradt. Annyira egyszerű, fizikai munka eljárás csupán, hogy pl. az erdőítések magaskolaját jelentő, magról kelő természetes felújítás mellett még arányszámát is nehéz volna megállapítanunk.

Az erdőítési munkaverseny az erdőszet munkaterületén belül a legszebb, legkomolyabb feladat, mindenek alfája, s ha igaz, hogy vetnünk kell, hogy arathassunk, erdőítés nélkül sem termelhetünk. Örömmel köszöntöttük indulását és bízva bízunk abban, hogy a nemes verseny az erdőszetnek, a magyar erdőnek csak hasznául fog szolgálni.

Competition in Afforestation-Works. The right judging of work-competitions in forestry is — due to the variations of unaffordable locality-factors — far more difficult, than in the industry. To find the trees most suitable for the afforestation of different areas is a hard problem, especially on the sand-soils of the Hungarian Great Plain, which vary at every step. Unfavourable circumstances (failing of acorn-harvest, lack of coniferous plants) may lead often to coercive solution. In case of artificial regenerations a real picture of work done is given only by the number of shooting plants; the further development of these — the effect — chiefly depends on the weather.

Suggestions of the author: 1. Afforestations of the same silvicultural period — autumn and spring — should be valued together. 2. Plant-raising is to be concentrated to forest-ranges found best for this purpose. 3. The desired mixture of stands has to be prepared already at the beginning of afforestation. 4. Natural regeneration must be put on the first place both in work and judging.

Concours de reboisement. Une correct appréciation du travail effectué n'est pas facile. On estime la valeur du reboisement artificiel par le nombre des plants poussés avec succès. L'auteur propose qu'il faut: 1. apprécier tant le travaux du printemps que ceux d'automne; 2. rationaliser la culture des plants; 3. faire les préparatifs pour le mélange des essences forestières et 4. apprécier le renouvellement naturel.

Aufforstung - Wettbewer. Die richtige Beurteilung der geleisteten Arbeit ist nicht leicht. Bei künstlichen Aufforstungen ist die Zahl der spriessenden Pflanzen der einzig sachliche Maasstab.

Verf. schlägt vor: 1. Zusammenfassung der Herbst- u. Frühjahrsarbeiten bei der Bewertung; 2. Rationalisierung der Pflanzenzucht; 3. Vorbereitung des gewünschten Mischverhältnisses und 4. volle Würdigung der natürlichen Verjüngung.